

# Powstanie Wielkopolskie

<https://pw.ipn.gov.pl/pwi/form/r6730128729,WADE-Harry-Amyas-Leigh-Herschel.html>  
28.05.2024, 00:29

# WADE Harry Amyas Leigh Herschel

## Osoba

WADE Harry Amyas Leigh Herschel

## Urodzony

1873

## Zmarł

1959

## Opis

ur. się w 1873 r. w Pekinie w rodzinie dyplomaty Sir Thomasa Francisa Wade oraz Amelii z domu Herschel. Kiedy miał 15 lat wraz z rodziną wrócił do Anglii, gdzie podjął naukę w Harrow School. Szkołę ukończył w 1890 r. a w 1893 r. wstąpił do

wojska. Pełnił służbę w Afryce, w ekspedycji Nilu, jak również wojnach burskich. W 1910 r. otrzymał stopień majora.

Podczas I wojny światowej służył w 1 Korpusie Armijnym (1st Army Corps) we Francji, oraz jako attaché militaire w Danii. W 1918 r. otrzymał awans do stopnia podpułkownika. W grudniu 1918 r. został członkiem brytyjskiej misji wojskowej do Polski, towarzysząc Ignacemu Paderewskiemu podczas jego pobytu w Polsce. Misja miała mieć charakter półoficjalny, w składzie: płk Harry Herschel Wade, jego zastępca - Richard E. Kimens - były generalny konsul brytyjski w Warszawie, sekretarz Rowland Kenney z Foreign Office. W skład delegacji brytyjskiej wszedł także komandor porucznik H. B. Rawlings oraz młodszy oficer Roy G. Langford.

Dzięki stanowczej postawie wobec oficerów niemieckich w Pile, podczas drogi pociągiem z Gdańska, ułatwił dotarcie I. Paderewskiego do Poznania. Odegrał ważną rolę podczas pobytu w Poznaniu, angażując powagę misji alianckiej w kluczowych godzinach konfliktu w Poznaniu. W kolejnych tygodniach oficerowie misji brytyjskiej uczestniczyli w posiedzeniach alianckich komisji rozjemczych, ale także z życzliwością obserwowali sytuację na froncie wielkopolskim. Płk. Wade kierował misją brytyjską w Warszawie do kwietnia 1919 r. Przez ten czas napisał setki raportów i wiadomości do rządu brytyjskiego, informując o sytuacji odradzającej się Rzeczypospolitej. Brał udział lub pośredniczył w rozmowach polsko-niemieckich, zbierał też dane dotyczące walk o granice Polski, m.in. bazując na doniesieniach brytyjskich oficerów łącznikowych przy oddziałach polskich. Jego raporty i depesze do urzędników Foreign Office i szefów misji wojskowych w innych krajach (przede wszystkim Francji) dotyczyły m.in. starań o pozyskanie

zaopatrzenia uzbrojenia, amunicji i środków transportowych dla Wojska Polskiego. Starał się również przyczynić do usprawnienia komunikacji polsko-brytyjskiej i polsko-francuskiej. Działał także na rzecz załagodzenia konfliktu polsko-ukraińskiego.

Odszedł z wojska w 1921 r. rozpoczynając pracę w Lidze Narodów jako delegat brytyjski oraz w Sądzie Światowym (World Court). W 1937 r. przeszedł na emeryturę. W 1944 r. został poproszony o wzięcie udziału w Komisji Badania Zbrodni Wojennych Narodów Zjednoczonych. Wziął też udział w pracach procesu norymberskiego. Jest współautorem Historii Komisji Badania Zbrodni Wojennych Narodów Zjednoczonych (History of the United Nations War Crimes Commission and the Development of the Laws of War, praca zbiorowa, Londyn 1948).

## **Bibliografia**

M. Polak: Brytyjczycy a Powstanie Wielkopolskie 1918-1919, „Powstaniec Wielkopolski”, Rocznik Oświatowo-Historyczny, nr 20, Poznań 2014, s. 3-9.

## **Autor wpisu**

Michał Polak